

Poslovni anđeli

Studentica: Ivanka Vuković

POSLOVNANJE

ŠTO?

ZAŠTO?

KAKO?

GDJE?

TKO?

ŠTO su poslovni anđeli?

- Poslovni anđeli (eng. business angels) su uspješni poduzetnici i menadžeri tvrtki/korporacija koji ulažu u inovativne tvrtke u ranom stadiju razvoja.
- Naziv „poslovni anđeli“ se pojavio 20-tih godina u SAD-u u Broadwayu kada su moćni pojedinci, bogataši osiguravali novac za održavanje kazališnih priredbi.
- Najveća vrijednost poslovnih anđela jest “**pametno financiranje**” - pružanje ekspertize, vještina i poslovnih kontakata.
- Oni ulažu ‘pametno novac’, što znači da osim **financijskih sredstava** ulažu i svoje **znanje** i **iskustvo**, čime povećavaju mogućnost za uspjeh.

ZAŠTO to rade?

- To rade jer nedostaje institucionalne potpore u počecima poslovnih napora pojedinaca.
- Najčešći razlozi zašto poslovni anđeli ulažu su:
 - profit
 - poticanje poduzetništva
 - poslovna aktivnost
 - i zabava u stvaranju nove vrijednosti!

KAKO to oni rade?

- Svoj novac i druge vrijednosti objavljuju na mreži poslovnih anđela
- Financiraju startup projekte visokog rizika na način da najčešće ulaze u vlasnički udio projekata.
- Poduzeća u koje ulažu nisu u vlasništvu njihove obitelji te najčešće prije nisu niti poznavali poduzetnika/poduzetnike u čiji su projekt uložili.

STARTUP

- Startup je tvrtka ili organizacija (razvojna tvrtka) stvorena s namjerom da istraži repetitivne i skalabilne (nadogradive, proširive) poslovne modele.
- Nije svaka novootvorena tvrtka startup!
- Jedna od definicija koja nastoji razlikovati startupe od drugih poduzetničkih pothvata kaže da je startup:

"Novoosnovano ili nedavno osnovano poduzeće s globalnim ambicijama i globalnim potencijalom".

KITERIJI za odabir projekta i realizaciju investicije:

1. Kvalitetan opis projekta/poslovni plan/prezentacija
2. Snažan poduzetnik i kvalitetan tim
3. Snažan tržišni potencijal projekta/proizvoda
4. Omogućena suradnja - spremnost poduzetnika na uključenje poslovnog anđela
5. Realna evaluacija projekta prije investicije

GDJE?

INKUBATORI I AKCELERATORI

- To su mjesta na kojima poduzetnici mogu dobiti potrebnu edukaciju vezanu za specifična pravila koje vrijede u startup svijetu.
- Razlika između inkubatora i akceleratora je ta što akceleratori pomažu u pronalaženju investitora nakon završenog semestra koji obično traje 3-6 mjeseci.
- Neki od većih inkubatora u Hrvatskoj su Zagrebački inkubator poduzetništva ZIP i Core Incubator u Zagrebu, a trenutno jedini akcelerator koji djeluje na području Republike Hrvatske je Founder Institute

CRANE

- Osim inkubatora i akcelatora, bitan pojam je i Hrvatska mreža poslovnih anđela CRANE koja je jedina organizacija poslovnih anđela u Hrvatskoj i najveća u regiji.

CRANE

CRoatian business **A**ngels **N**etwork

- Hrvatska mreža poslovnih anđela (CRANE) je neprofitna udruga koja okuplja privatne i institucijske investitore koji su zainteresirani za ulaganja u inovativne tvrtke u ranom stadiju razvoja.
- Krovna je i najstarija organizacija poslovnih anđela u Hrvatskoj i jedna od najuspješnijih organizacija u Europi. Udruga je pokrenuta 2008. godine zajedničkom inicijativom nekoliko institucija te poznatih investitora Damira Sabola i Hrvoja Prpića.
- Do 2018. godine, članovi Crane-a u hrvatske tvrtke uložili su preko 35 milijuna kuna.
- CRANE je član Europske mreže poslovnih anđela – EBAN sa sjedištem u Bruxellesu koja je vodeća svjetska organizacija ulagača u „Early stage“ tvrtke.
- Od 2018. godine predsjednik CRANE-a Davorin Štetner izabran je za člana Upravnog odbora EBAN-a, a ujedno je i predsjednik EBAN CEE odbora.
- Nadalje, CRANE je nacionalni „lead“ član GBAN-a – Svjetske organizacije poslovnih anđela sa sjedištem u Washingtonu D.C.

CRANE trenutačno okuplja 14 redovnih i oko 20-tak povremenih poslovnih anđela, a cilj svakog od njih je jednog dana „postati” Ron Conway!

- **Ron Conway** je najpopularniji poslovni anđeo na svijetu, koji titulu anđela nosi već 15 godina. Uložio je u više od 500 projekata, a najpoznatije tvrtke iz njegovog portfelja su: *Google*, *Ask Jeeves*, *PayPal*, *Good Technology*, *Opsware* i *Brightmail*.
- Drugi najpoznatiji anđeo je **Peter Andreas Thiel**, jedan od *PayPal*ovih suosnivača. On je 2004. godine uložio 500 tisuća dolara u *Facebook*, što mu je tada osiguralo 10,2 % vlasništva u najvećoj svjetskoj socijalnoj mreži. Danas Thiel posjeduje 3 % kompanije *Facebook*, član je uprave, a njegov udio vrijedi oko 1,5 milijardi dolara.
- Najpoznatiji poslovni anđeo u Hrvatskoj je **Hrvoje Prpić**, jedan od osnivača CRANE-a, osnivač *HGspota* te je prvi investirao u projekt *offSpace*.
- Najveći broj investicija za sada je ostvario **Saša Cvetojević**, uspješan poduzetnik s dugogodišnjim iskustvom u zdravstvenom sektoru, mobilnim telekomunikacijama te u distribuciji robe široke potrošnje. Vlasnik je i suvlasnik nekoliko tvrtki te zdravstvenih ustanova koje posluju na hrvatskom tržištu. Specijaliziran je za upravljanje ljudskim resursima, upravljanje projektima i zdravstvenim institucijama, te poslovne pregovore. Najuspješniji poslovni anđeo CRANE-a po broju investicija, do sad je investirao u 8 projekta kroz CRANE

-
- Članstvo u CRANE-u je dobrovoljno i po želji tajno, stoga oni ako žele mogu djelovati i anonimno.
 - Poslovni anđeli, kao alternativni izvor financiranja, od ključne su važnosti za financiranje startupova i preuzimaju na sebe rizik koji nitko drugi ne želi.
 - Poslovni anđeo mora imati neku uspješnu poslovnu priču u povijesti jer samo na taj način može pridonijeti razvitku mreže i projektu u koji će investirati jer **osim novca**, u projekt prenosi **svoja stečena znanja**, **iskustvo** i **poslovne kontakte** što je i najbitnije kod ove vrste financiranja

KARAKTERISTIKE poslovnih anđela u Hrvatskoj

- ☐ Općenito se poslovnim anđelom smatra dobro educiran muškarac srednjih godina sa značajnim poslovnim iskustvom i dostatnim neto bogatstvom.
- ☐ Ulaganja poslovnih anđela uvelike ovise i o njihovim karakteristikama.
- ☐ Ulaganjem u pojedine tvrtke poslovni anđeli ulaze u vlasničku strukturu, te samim time u rizik od neuspjeha poduzeća u koje su investirali. Na taj način vlasnik poduzeća u koje će uložiti neki investitor može biti siguran kako je ulagaču stalo da projekt uspije i postane profitabilan.

Rezultati istraživanja u RH (anketa - 2016.g)

(Istraživanje je provedeno među poslovnim anđelima koji su uz ostalo i financijski ulagali u poduzeća/projekte)

- **Demografska obilježja:** - spol
 - dob
 - obrazovanje
- **Poslovno/poduzetničko iskustvo**
- **Obilježja ulaganja:** - veličina ulaganja, učestalost
 - faza u kojoj se nalazilo poduzeće/projekt
- **Motivacija i investicijski kriteriji**

Poslovni anđeli u Hrvatskoj su dominantno muškog spola. U ovom slučaju to je 100 %

- Iako su svi anketirani muškarci, ne smijemo pretpostaviti da su svi poslovni anđeli u Hrvatskoj muškarci zbog mogućnosti da neka od žena djeluje kao poslovni anđeo anonimno ili nije registrirana članica

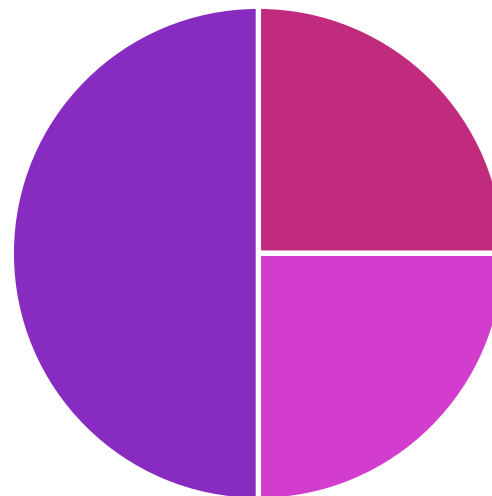
Poslovni anđeli prema spolu u %

■ muški ■ ženski

Najviše poslovnih anđela ima: 50 % između 55 i 64 godine
25 % između 35 i 44 godine
25 % između 45 i 54 godine

Poslovni anđeli prema dobi u %.

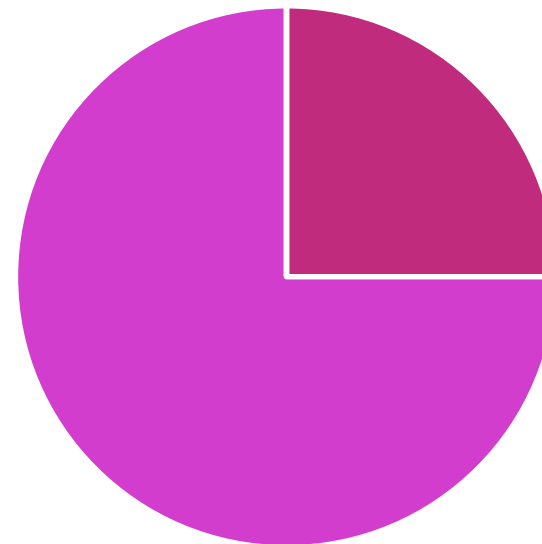
■ <34 godine ■ 35-44 godine ■ 45-54 godine ■ 55-64 godine ■ >65 godina

Većina poslovnih anđela ima fakultetsko obrazovanje:

75% visoku spremu

25% ima višu stručnu spremu

Poslovni anđeli prema stupnju
obrazovanja u %

■ SSS ili niže ■ VŠS ■ VSS ■ Magistar znanosti ■ Doktor znanosti

SVI anketirani poslovni anđeli potvrdili su kako posjeduju poslovno/poduzetničko iskustvo!

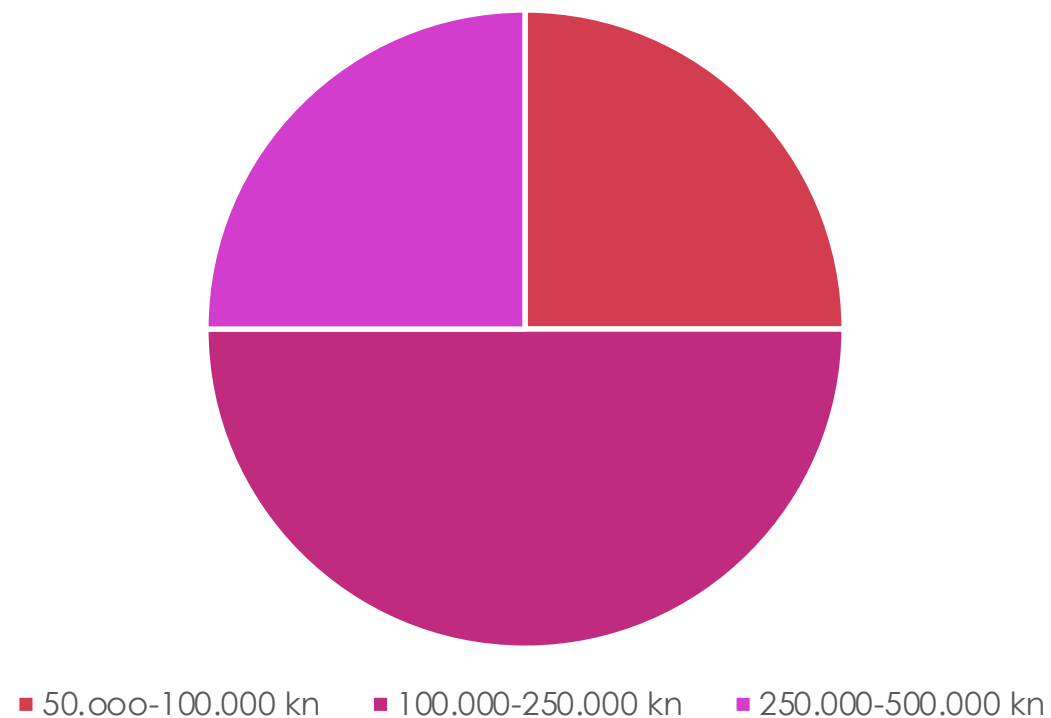
Poslovni anđeli prema poduzetničkom
iskustvu u %

■ DA ■ NE

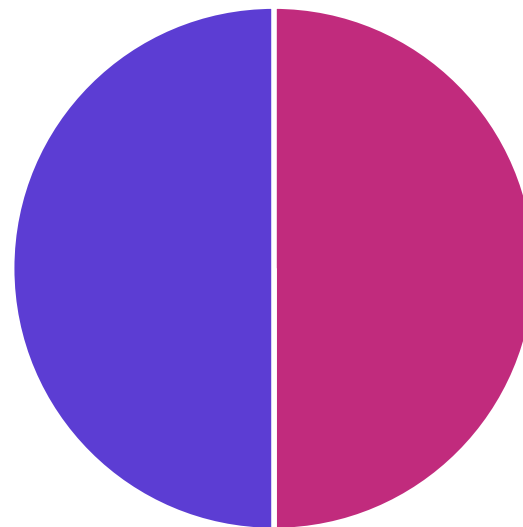
Veličina ulaganja: 50 % od 100.000 - 250.000 kuna
25 % od 50.000 - 100.000 kuna
25 % od 250.000 - 500.000 kuna

Veličina ulaganja poslovnih anđela u %

Broj ulaganja: 50 % više od 10 ulaganja
50 % 1-3 ulaganja

Poslovni anđeli prema broju poduzetih
ulaganja u %

■ 0 ■ 1-3 ulaganja ■ 4-6 ulaganja ■ 7-10 ulaganja ■ >10

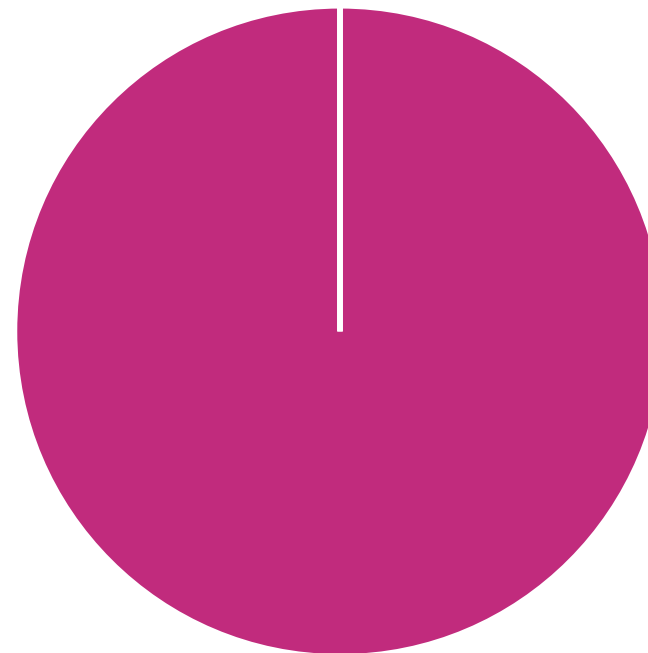
Jednako se investira u industrije za koje se posjeduje poduzetničko iskustvo, kao i u one za koje nedostaje prethodno poduzetničko iskustvo!

Ulaganje u industriju u kojoj imaju iskustva u
%

SVI anđeli preferiraju ulaganje u fazu razvoja!

Ulaganje u industriju u kojoj imaju iskustva u %

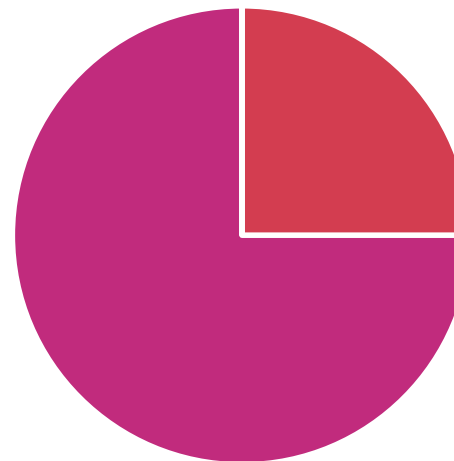
■ Ideja ■ Razvoj ■ Ostvarivanje ■ Točka pokrića ■ Izlaz

Najvažniji razlog za poduzimanje ulaganja:

75 % - Ljudi koje vode poduzeće/projekt

25 % - Tržište/proizvod

Razlozi/motivi/kriteriji značajni za poduzimanje ulaganja

■ Tržište/proizvod

■ Ljudi koji vode poduzeće

■ Značajke poduzeća

■ Business plan

■ Izlaz iz poduzetničke investicije

■ Karakteristike Vas kao ulagača

ZAKLJUČAK

- Poslovni anđeli su bogati pojedinci, koji imaju prethodno poduzetničko iskustvo i čine veliki segment ulaganja rizičnog kapitala u ranoj fazi.
- Iako je u Hrvatskoj raširen dojam da je poslovnih anđela vrlo malo, stvarnost je drukčija.
- U Hrvatskoj postoji nekoliko stotina poslovnih anđela, koji mnogo više pomažu poduzetnike i startupovce kroz **know-how** i **kontakte**, nego kroz financijsku podršku!

Know-how je znanje o tome kako se proizvodi neki proizvod ili

- *kako se provodi neki poseban postupak razvijen na temelju iskustva*

Investitore u neki poslovni projekt zanima:

- Što je kod tog proizvoda jedinstveno i može li se kopirati?
- Stoga **IT sektor** nije jedini sektor u Hrvatskoj u kojem postoje potencijali za investitore, već i ostali sektori koji su jedinstveni za ovo podneblje, poput **uzgoja hrane te voća i povrća**, jer su unikatni i ne mogu se kopirati!

- Poslovni anđeli su uspješni poduzetnici i lideri uspješnih poduzeća koji imaju vremena, volje i novca za investiranje!
- Investirajući u određeno poduzeće, oni ne ulažu samo svoj novac, već mogu, ukoliko to žele, biti i aktivno uključeni u poslovanje toga poduzeća te na taj način stvarati dodanu vrijednost za poduzeće.

„Ideja ne vrijedi ništa bez vrhunskog tima ljudi“

ZANIMLJIVOSTI

Startup srijeda

- je edukativni događaj u organizaciji Hrvatske mreže poslovnih anđela – CRANE koji se održava nekoliko puta godišnje.
- Startup srijeda pruža priliku poduzetnicima da preko uspješnih primjera šire svoje znanje te prikupljaju savjete kojima mogu utjecati na poboljšanje vlastitog poslovanja.
- Svaka startup srijeda započinje predstavljanjem startup-a te se nastavlja predavanjima aktualnih govornika iz svijeta startupa te poduzetništva.
- Jedna od posebnosti startup srijede je i neformalno druženje nakon službenog dijela kada su sudionici u mogućnosti upoznati predavače, investitore te druge sudionike predavanja te na taj način prikupljati informacije, savjete, ali su i u mogućnosti prići nekom od poslovnih anđela.

Neki od istaknutijih članova CRANE-a

- **Saša Cvetojević** uspješan je poduzetnik s dugogodišnjim iskustvom u zdravstvenom sektoru, mobilnim telekomunikacijama te u distribuciji robe široke potrošnje. Vlasnik je i suvlasnik nekoliko tvrtki te zdravstvenih ustanova koje posluju na hrvatskom tržištu. Specijaliziran je za upravljanje ljudskim resursima, upravljanje projektima i zdravstvenim institucijama, te poslovne pregovore. Tijekom dosadašnjeg investiranja, stekao je iskustvo u predstavljanju projekata investitorima na EU i SAD tržištu. Neki od projekata u koje je investirao već posluju kao etablirane tvrtke na domaćem i stranim tržištima. Predsjednik je Udruge ljekarnika u Hrvatskoj udruzi poslodavaca, te član Vijeća Članica HUP-a. Sudjelovao u pregovorima za pristupanje EU kao član radne skupine u poglavlju Zaštita potrošača i zdravlja.

Najuspješniji poslovni anđeo CRANE-a po broju investicija, do sad je investirao u 8 projekta kroz CRANE i željno očekuje nove projekte za investiranje.

“U CRANE sam se uključio jer sam stekao dovoljno znanja i iskustva za prepoznavanje kvalitetnih projekata te mogu savjetima i kapitalom pomoći poduzetniku da uspije na tržištu i ostvari profit. Želim da CRANE postane poslovni klub koji će okupljati one koji imaju novca, znanja, iskustva i želje za investiranjem i povezivati ih sa onima koji imaju odlične projekte.”

- **Damir Mujić** ima 20 godina poduzetničkog iskustva u IT sektoru, i za sebe voli reći da je „haker u duši, a poduzetnik u praksi“. Osnivač je i direktor tvrtke *Avalon*, jedne od vodećih i najstarijih domaćih hosting kompanija s uredima u Hrvatskoj i u New Yorku. Tijekom svoje karijere sproveo je više akvizicija i spajanja, čime je značajno povećao portfelj svoje tvrtke.

„U CRANE sam ušao prvenstveno jer želim svoje dosadašnje stečeno znanje i iskustvo podijeliti s nekim novim klincima, u kojima danas prepoznajem onaj isti žar koji je i mene pogonio. Kroz savjete, mentorstvo, financiranje pa i akvizicije interesantnih startup-a vidim priliku da uz moju pomoć mnogi mladi pametni ljudi ostvare svoj životni san.“

- **Hrvoje Prpić** je jedan od najpoznatijih poslovnih anđela i uspješnih poduzetnika u Hrvatskoj. Jedan je od osnivača CRANE-a, osnivač *HGspota*, partner u *offSpaceu* – prvi projekt realiziran kroz CRANE, partner u *Trillenumu* — futurističkom 3D web mall-u te investitor u još nekoliko projekata.

“U osnivanje CRANE-a uključio sam se isključivo radi altruizma jer smatram da mogu pomoći mladim ljudima da uz puno rada i truda naprave nešto u životu. Umjesto cjeloživotnog rada za otplatu hipoteke na stan može se živjeti lagodno ne razmišljajući o novcu. Međutim, prethodnik tom lagodnom životu je desetak godina velikog truda i odricanja. CRANE za 10-15 godina vidim kao vrlo bitnu organizaciju u Hrvatskoj državi u kojoj će 100-tinjak investitora godišnje investirati u isto toliko projekata i na taj način stvarati 100-tinjak uspješnih poduzetnika svake godine.”

IZVORI

- Garača, N. i Marjanović, I.: Uloga poslovnih anđela u poduzetništvu. Praktični menadžment, vol. I, br. 1 (str. 75-80)
- Šimić Šarić, M. i Krstičević, N.: Obilježja poslovnih anđela u Hrvatskoj. Ekonomska misao i praksa dbk, god XXVII, 2018., br. 1 (str. 249-266)
- <http://crane.hr/> (15. 3. 2020.)
- https://hr.wikipedia.org/wiki/Poslovni_an%C4%91eli (25. 3. 2020.)
- <https://hr.wikipedia.org/wiki/Startup> (27. 3. 2020.)
- <https://net.hr/danas/novac/ovo-su-najpoznatiji-svjetski-i-hrvatski-poslovni-andjeli/> (26. 3. 2020.)
- <https://novac.jutarnji.hr/makro-mikro/prosjecni-poslovni-andeo-u-nasoj-regiji-ima-43-godine-udio-zena-okolo-30-posto/8636696/> (16. 3. 2020.)

A pink brushstroke graphic in the top-left corner of the slide.

Hvala na pozornosti...